

Ubvur Uburhu aka atsenge abi Uroma Utsutson ri itsi ubvur Uroma

Awu Uburhu unga atseng ubvur uwurε. Uburhu atseng ubvur uwurε adεyiwe itsinga ra abika adɔsa ru Uroma na adɔrha azĩ umɔ, ubinkutsu unga anasi izĩa iyepa abika adɔsa umɔ.

Undzuma arherha ha ru ubvur uwurε uwe ru (1.16-17). Ubvur ha ugε, <<Unum isi igũmum atsa idzowe Isarhe Iyiki Ize, ubinkutsu ngge iwu ijee Unum iyiriyε iki ikũ ififɔrh iyi abika awe ru imangmang, utirhi ra abi Uyahuda uzĩ utsĩ atsen abi Uyahuda ... Irhirhikayε iki iwe ri imangmang iyi inggbaashia izĩ itsĩ imimasha>>.

Ubvur uwurε udεyiwe ugε anera kishoo ru up-fung awe ru ubok ijee arhim, na awu abirabε Unum iki itsu umbɔ uvau (1.8–3.20). Udεyiwe ikεi ugε awu ru ubok imangmang ru Uyesu Ukiristo iwuri itsu unera awe uner uku usheru uvau ra asu Unum, asi iwea ru ubok abinkε unera iki ikorhe nibikanga (3.21–4.25). Ubvur ha ikεi udεyiwe ikpũ ibibεkyε iki iwu ufang abika adɔsa awe ra ake. Ikεi udεyiwe ugε ibibek ri ijee Ipfu Isarsa-tangge iki isaki ikũ igha inggbaashi ra amɛn aki iyor (5.1–8.39). Ubvur ha ikεi udεyiwe abinkε Unum aka angwẽ ikorhe ri ififɔrh iwe iyi anera kishoo, abi Uyahuda nu abirabε aka asi iwembɔ abi Uyahuda (9.1–11.36). Ri imimasha, umbɔ arherha arherhe ri itsi ikpũ ibibεkyε abika adɔsa nggu angwẽmbɔ nu ikpũ ibibek abika adɔsa nggu anggbaashi abi abĩã (12.1–15.13).

Abinkε aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-17)

Kishoo abi upfung awu abi arhim (1.18–3.20)

Udĩ uku ukpo ififorh (3.21–4.25)

Urhε uku ufa ru Ukiristo (5.1–8.39)

Abinkε Unum aka angwε ri itsi abi Uisrairha
(9.1–11.36)

Ikpũ ibibεkyε iki imεε uner uku udɔsa aw-
erangge (12.1–15.13)

Imimasha (15.14–16.27)

¹ Idzeku umum Uburhu, uner itser Ukiristo Uyesu. Umbɔ aka ayisa umum iwe uner itser Uyesu, atsũ umum idũwũ Isarhe Iyiki Ize iyi Unum.

² Isarhe Iyiki Ize iyi Unum aka abemuwe akũ abika asɔm Arherhu-Num ishaisha, ru nyaka umbɔ aka atseng ra asarkasar abvur Arherhu-Num,

³ ri itsi Ungwεnga ri iyornga awe unang Udauda.

⁴ Umbɔ abema agε unga awe Ungwε Unum ri isisoknga ra akpe ri ijee Ipfu Isarsatangge. Unga awu Uyesu Ukiristo Uteijeemεn.

⁵ Ru uboknga Unum aka adzaa umεn imimuta na ayisa umεn iwe abi itser Uyesu nggee umεn iwuri iyisa kishoo atsen abi Uyahuda aba awe ru imangmang na adɔsa. Umεn ikorhe akεε ha ri itsoknga.

⁶ Umbi ikεi awu ra abirabε umbɔ aka ayisa ra atsen abi Uyahuda umbɔ awe abi Uyesu Ukiristo.

⁷ Umum inu itsenge ru kishoo abika awe ru Uroma Unum aka abema ayisa umbi awe asasar.

Imimuta nu ididɔr iki idzeku Unum Utemεn nu Uteijee Uyesu Ukiristo iwe nggu umbi.

Uburhu abee iyepa Uroma rimã

⁸ Umum inggbaashia, itar uwεε ru Unummum ri itsok Uyesu Ukiristo ru umbi kishoo, ubinkutsu aka asɔmukumbɔ isarhe imangmangmbi ru up-funga kishoo.

⁹ Umum itōwe Unum itser nggu amɛnmum kishoo ri idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Ungwēnga, Unum awu idekamum iki iyita umbi

¹⁰ ubɛn ivangyε umum iki ifɛn-Num. Umum ifɛna unga aba abemunga, unga ama utsuruwa utsĩndĩã ru umum ĩba ru umbi.

¹¹ Umum ibee inyã umbi akarhãrhã ni ĩdzaa umbi izũwã iyɔɔ iyi Ipfu Isarsatangge iyiki itsu umbi aker.

¹² Ugε iwuri itsu umum nu umbi ifituwe adɔka ri imangmangmɛn.

¹³ Umum isi ĩbeemum umbi awe ru ida ih-wihwɛng umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, ugε umum ibee ĩba ru umbi idikunga irhɛirhɛ, bɔr umum isi ikpomum ivanga utɛku icɛɛ. Umum ibee ikpo igbɛr abin ru umbi, ru nyaka umum iki ikpo ra atsen abi Uyahuda abɔɔ.

¹⁴ Umum iwemum ru uvɛrh anera kishoo, abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda, abi isarasu nu agugge.

¹⁵ Ngge itsu umum itsu amɛnmum idũwũ Isarhe Iyiki Ize ru umbi abirabε aka awe ru Uroma ikɛi.

Ijee Isarhe Iyiki Ize

¹⁶ Umum isi igũmum atsa idzowe Isarhe Iyiki Ize, ubinkutsu ngge iwu ijee Unum iyiriyε iki ikũ ififɔrh iyi abika awe ru imangmang, utirhi ra abi Uyahuda uzĩ utsĩ atsen abi Uyahuda.

17 Awu Isarhe Iyiki Ize ha idɛyiwa umɛn ugɛ Unum anyanga umɛn iwe abika arhika, irhirhikayɛ iki iwe ri imangmang iyi inggbaashia izĩ itsĩ imimasha, ru nyaki itsɛng Arherhu-Num iki igɔr ugɛ, <<Uwuku urhika awuri ibɛk ri imangmang.>>*

Avɔm Unum ra abi arhim

18 Avɔm Unum adzeka ra afã aba nu atsi abirabɛ aka ashimbɔ ru Unum nu abika awe ri iyiki ibewe anera aki adɛmu idzidzɛrhe ri iyiki ibewambɔ.

19 Abinkɛ umbɔ aka adɛɛ ahwɛng ri itsi Unum uwu ukupɛɛ ra asumbɔ, ubinkutsu Unum aka ayanguka ake ra asumbɔ.

20 Udzur ri imimunu upfunga iwiweyɛ Unum aka awe umbɔ aka asi idɛɛ inyãmbɔ, iyiriyɛ iki iwu ijeenga iyi ugbagbaa nu abinkɛ aka adɛyiwa ugɛ unga awu Unum, aka anyã ake ukupɛɛ. Anyã ake ra abinkɛ unga aka amuna, ngge itsú anera asi iwembɔ ru ubin ukpuku urherhe uku uka arhimmbɔ.

21 Ahwɛngmbɔ Unum, na asi ikpoimbɔ unga aka awe Unum, asi itarmbɔ uwɛɛ ru unga. Ifɛrhkɔmbɔ iwe ibɛm nu amɛnmbɔ awe uzĩ.

22 Umbɔ anu igɔr agɛ umbɔ asarasu, bɔr awu agugge

23 na afaruwe ikpikpoi Unum adzowe ra agber-hekɛ aka awe ru nyaka anera nu anunu nu íjuɛ nu abinkɛ aki ikaikai ra abĩ.

24 Nggee Unum aneke umbɔ, ngge itsú umbɔ akorhu abin arhim iyiki ibewe amɛnmbɔ iki ibee. Umbɔ akorhu abin atsa nggu adɔkambɔ.

* 1:17 Àka anyã ikɛi: Uha 2.4.

25 Umbɔ adzipu idzidzɛrhe Unum ngge iwe igbɛrangwĩ, anu idzowe igɔng ra abinkɛ umbɔ aka amuna na akpɛmbɔ uwuku umumuna uwu ikpikpoi ugbagbaa. Iwerimi.

26 Nggee Unum aneke umbɔ nggu ikpona iyiki ikũ atsa. Uko atsɛmbɔ akpɛmbɔ irha nggu atsakmbɔ bɔr arha nggu akatsɛrh.

27 Rimi hã akatsak akpɛmbɔ irha akatsɛrh ngge iki iwe ubinkpi Unum aka amuna na awu ra anyɔna nggu adɔkambɔ akatsak. Akatsak nu akatsak aka isaka arha adɔkambɔ, na ayɛi avau itser iyiki ibewambɔ.

28 Umbɔ akpɛmbɔ iwe nggu ihwihwɛng Unum, nggee Unum aneke umbɔ ri ifɛrhkɔ iyiki itār hãmbɔ, ngge itsú umbɔ akorha abinkɛ aka asi imɛke umbɔ akorhe.

29 Umbɔ awe nggu ikpũ iyiki ibewe, nu ikpona nu amɛn aka abewe. Awu nggu unyɛɛ, nu ifɛr uner, nu ifuw, nu ikpikpɛɛ.

30 Umbɔ awe abika avɛrha anera, abika akpɛ Unum, abi ugbau, abika aberi itsi, abika afĩrhã, abika angwɛ amɛnmbɔ ri iki ibewe, asi itĩmbɔ atei,

31 abika asheri itsoi, abika asheri imangmang, abika ashera amɛn, abika ashera atorh.

32 Umbɔ ahwɛngmbɔ Íkpem iyiki irhika iyi Unum iki igɔr igɛ abika akorha abina akɛɛ imɛngge umbɔ akpe, umbɔ asi ikorhumbɔ akɛɛ ha ukpekũ, bɔr umbɔ ikɛi abema abika akorha ake.

2

Itsu uvau Unum iyiki irhika

1 Nggee ungo ushiɔ ru urhɛm, ungo uwuku utsu uvau ru uwɔɔ, ungo uba utsu uvau ru uwɔɔ, ungo

utsu uvau ri itsingo. Ubinkutsu, ungo uner uwuku utsu uvau ha, ungo uni ukorhe ru nyaku uner uwuku uwe ru uvau.

² Umɛn ihwɛngmɛn ugɛ itsu uvau iyi Unum ru abika akorhe rimi hã iwe idzidzɛrhe.

³ Nggee, ungo uner uwuku utsu uvau ra abɔɔ, nu uni ukorhe iki ibewe ugɛɛ umbɔ, ungo ukaifɛrhkɔ ugɛ ungo uwuri ishɔɔtɔ ri itsu uvau Unum?

⁴ Use ungo ukwɛte urhɛrhe innanga, nu inineke nu idɔngamɛn? Ungu usi ihwɛngo ugɛ inna Unum ikũna ungo izĩ idzidzipa?

⁵ Bɔr iker itsingo nu ida idzidzipa amɛnnngo ngge itsu ungo unu ikɔng avɔm ri itsingo ru unum avɔm Unum, ri ivang iyiki itsu uvau iyiki irhika iyi Unum iki idzeka.

⁶ Unum awuri idzowe ubɛn unera ugbeɛ ubinkpi unga aka akorhe.*

⁷ Abika atɔ itser abima ri ikorhu ubin uku uze na abee ikpikpoi, imor nu urhe uwu ugbagbaa, Unum awuri idzowe umbɔ.

⁸ Bɔr abika abema atsimbɔ na akpɛmbɔ idzidzɛrhe na adɔsu iyiki ibewe, awuri itsĩ ra avɔm Unum.

⁹ Uver nu ayetnum awuri iwe nggu ubɛn unera aka akorhe iki ibewe, agbaashia akorhuwe abi Uyahuda, mɔɔɛ atsen abi Uyahuda.

¹⁰ Bɔr ikpikpoi, igɔng nu ididɔr iwuri iwe nggu uwuku ukorhi iyiki ize, igbaashia iwe nggu abi Uyahuda, mɔɔɛ atsen abi Uyahuda.

¹¹ Unum asi itɛnga asu.

¹² Abirabɛ aka asi ihwɛngmbɔ Íkpem na agba ra arhim, arhimmbɔ awuri itsĩme umbɔ, bɔr abirabɛ

* 2:6 Āka anyã ikɛi: Amb 62.12.

aka ahwɛng Íkpem na agba ra arhim, Íkpem iwuri itsĩme umbɔ.

¹³ Ubinkutsu, asi iwea abika agũ Íkpem awu abika arhika ru Unum, bɔr Unum awuri inyanga abika adɔsi Íkpem awu abika arhika.

¹⁴ Rimi hã, atsen abi Uyahuda, abika asheri Íkpem, ivang iyɔ umbɔ akorhumbɔ abin akɔɔ aka awe ri Íkpem. Awembɔ ri Íkpem ra amɛnmbɔ, uko umbɔ aka ashimbɔ nu Íkpem.

¹⁵ Itsermbɔ itsu anera ahwɛng ugɛ abinke Íkpem iki igɔr, atsɛngmbɔ ake ra amɛnmbɔ. Ifɛrhkɔ amɛnmbɔ ikɛi idɛyiwe ugɛ iwe idzidzɛrhe. Ngge iki iwe ugɛ ifɛrhkɔmbɔ isaki itsu uvau ru umbɔ, ivang iyɔ ngge ikaa umbɔ.

¹⁶ Akɛɛ ha awuri iwe ru unumkpi Unum aka itsu uvau ri iwiwɔk amɛn anera ru ubok Uyesu Ukiristo, ru nyaka Isarhe Iyiki Izemum iki irherhe.

Abi Uyahuda ha nu Íkpem Umusa

¹⁷ Ungo uner uwuku uyisi itsingo uner Uyahuda. Ungo utsukɔ amɛnnɔgo ri Íkpem nu ufĩrhã ri iwerhɛngo nggu Unum.

¹⁸ Ungo umesungo Íkpem ha. Ungo uhwɛngo ubinkpi unga aka abee ungo ukorhe, nu ubemu ubin uku uze.

¹⁹ Ungo akaifɛrhkɔ ugɛ ungo udarh abi ibvuta, irhirhang ra abi uzĩ.

²⁰ Ungo ukaifɛrhkɔ ugɛ ungo uwu uner uwuku umesuwe agugge, uwuku umesuwe awɛkaci, ubinkutsu ungo ukaifɛrhkɔ ugɛ ri Íkpem ungo uku ukpo ihwihwɛng nu idzidzɛrhe kishoo.

21 Nggee, ungo, uner uwuku umesuwe anera, ungo usi imesukɔ itsingo? Ungo uner uwuku udūwã ugε niba avεumbɔ ivεu, ungo uvεpɔ ivεu?

22 Ungo uner uwuku ugər ugε niba atomumbɔ-dak, ungo utomungo-dak? Ungo uner uwuku ugũ ishĩ ugberhe, ungo uvεpɔ ivεu ru abã agberhe?

23 Ungo uwuku ufĩrhã nggu Íkpem, ungo usi idakukɔ itsok Unum ri izharhuwe Íkpemnga?

24 Itseng Arherhu-Num igər igε, <<Umbi atsu atsen abi Uyahuda arhenu Unum.>>†

25 Usorhe uwekpɔ ru ugarh, ungo uba udɔsungo Íkpem, bər ungo uba uzharhukɔ Íkpem, ungo uwe ru nyaku uwuruwi aka ashia ru usorhe.

26 Nggee, abika asheru usorhe aba adɔsumbɔ abinkε Íkpem iki irherhe, asi ínyãnga umbɔ awembɔ ru nyaka abi usorhe?

27 Uwuruwi aka ashia ru usorhe nu iyornga na adɔsungo abinkε Íkpem iki irherhe, awuri itsuka uvau ru ungo uwuku uwe ru Íkpem nu usorhe, bər ungo uzharhukɔ Íkpem hã.

28 Unera asi iwea uner Uyahuda unga aba akpurha awu Uyahuda uwu iyor, usorhe usi iwekpɔ utsar ukpu iyor ukpekũ anera aka adẽẽ anyã.

29 Ĩĩ, unera awu Uyahuda uwu idzidzεrhe unga aba awea ra amεnnga, usorhe ukpu idzidzεrhe uwe ukpu amεn, ukpurukpi Ipfu-Num iki isaki ikorhe, asi iwea Ikpem. Íkpũ uner uwεrε awu Unum akpoi unga, asi iwea anera.

† 2:24 Àka anyã ikεi: Uish 52.5; Ueze 36.22.

3

Idzidzerhe Unum

¹ Abi Uyahuda anang atsen nggu use, nggu ugarh use nggu uwe ru usorhe?

² Īĩ, uwe urherhe ru uben udĩ! Ri inggbaashia, umbɔ adzowe abi Uyahuda Arherhu-Num.

³ Iwuri iwe iguse abɔɔ aba ashimbɔ ri imang-mang? Isheri imangmangmbɔ iwuri itsũwũkũnge imangmang Unum?

⁴ Īĩ! Ishingge! Unum awe idzidzerhe, nu ngge iki iwu uge anera kishoo awe abi igberangwĩ. Itseng Arherhu-Num igər igɛ,

<<Ngge itsu umbɔ adɛyiwe uge ungo urhika ivangyɛ ungo iki irherha arherhe nu ugha inggbaashi ri ivangyɛ ungo uku itsu uvau.>>*

⁵ Bər uba ida irhirhikamen ikũ irhirhika Unum idzeka ukupɛɛ, umen igər uguse? Umen igər uge Unum asi irhikunga unga aka atsu avəmnga ru umen? Aner abɔɔ arherhe ri iminɛ.

⁶ Īĩ! Ishingge rimi! Iba iwe rimi, Unum awuri ikorha aguse na atsu uvau ru upfung?

⁷ Uwɔɔ awuri idɛɛ arherhunga age, <<Ida idzidzerhamum iba itsu idzidzerhe Unum idzekangge ri idzowe igang ru Unum, awu use utsu umbɔ atsu uvau ru umum ra arhimmum?>>

⁸ Awu uge umbɔ anu irherhe age, <<Iba iwe rimi, mɔɔɔ umen idɛɛ ĩgɔrmɛn uge umen ikorha iyiki ibewe nu iyiki ize iba?>> Abɔɔ abika arherhi iyiki ibewe nu atsimen anu igər uge umen irherhe aki ha! Awuri itsĩme umbɔ ri iwiwembɔ.

* 3:4 Àka anyã ikɛi: Amb 51.4.

Uwuku urhika ashia

⁹ Umən irherhe iguse ra akere? Umən abi Uyahuda inangmən abɔɔ? ǃ'ǃ, Ishingge rimi! Umən iki itsu atsimən uge abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda kishoo umən iwe ri ijee arhim.

¹⁰ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor uge,
<<Uner uwuku urhurhika ashia, uko unying.

¹¹ Uwuku uhwuhweng ashia,
uwuku ubee Unum ashia
¹² Kishoo aka adzipu undzingmbɔ ru Unum,
kishoo aka awe ibem
uwuku ikorhe iyiki ize ashia,
uko unying.>>†

¹³ <<Ru nyaku inuk iki ibewe iki isaki idzeyiwa ra
adzak aka adẽẽ iyem,
rimi hã irhem iyiki ibewe iki isaki idzeyiwa ra
angwĩmbɔ.

Arhemmbɔ atɔ itser irhirhem.>>‡
<<Irhem angwĩmbɔ iwu ungguma íghwer.>>\$

¹⁴ <<Angwĩmbɔ atok nggu urhena uku
ukperek.>>*

¹⁵ <<Adakmbɔ afērhi itsu adzirh,

¹⁶ igba abĩ nu ihwa uver iwu utsar atsĩndĩmbɔ,
¹⁷ ikei asi ihwengmbɔ atsĩndĩ ididɔɔr.>>†

¹⁸ <<Ashimbɔ ri iwei Unum ra asumbɔ.>>‡

¹⁹ Awu idzidzerhe umən ihwengmən ubinkpi
Íkpem iki irherhe, irherhe nggu abirabe aka awe ru
uzirhzĩ Íkpem, ngge itsú uben angwĩ awe uku uveb,
nu kishoo upfung aka agbambɔ ra asu Unum.

† **3:12** Àka anyã ikei: Amb 14.1-3; 53.1-3; Uner 7.20. ‡ **3:13** Àka

anyã ikei: Amb 5.9. § **3:13** Àka anyã ikei: Amb 140.3. * **3:14**

Àka anyã ikei: Amb 10.7. † **3:17** Àka anyã ikei: Uish 59.7,8. ‡ **3:18**

Àka anyã ikei: Amb 36.1.

²⁰ Nggee asi ínyangu unera awea uner uwuku urhika ru utsĩndĩ uwuku udəsi Íkpem Umusa. Ubinkpi Íkpem Umusa iki ikorhe, idɛyiwe unera ihwɛng arhimnga.

Irhirhika ru ubok imangmang

²¹ Bɔr icɛɛ Unum aka adɛyiwanga utsĩndĩwi uku itsu unga anyanga umɛn iwe uku urhirhiki. Asi iwea ri Íkpem Umusa. Íkpem Umusa nu abvur abika asɔm Arherhu-Num adzowuke ideka ri itsingge.

²² Irhirhika ha adzowe ngge ru ubok imangmang ru Uyesu Ukiristo ru kishoo abika awe ru imangmang. Asi iwiwembɔ,

²³ anera kishoo awe ra arhim, na afɔr itsitsĩ ru igɔng Unum adambɔ,

²⁴ bɔr unga anyanga umɛn iwe abika arhika ri izũwã imimutayɛ unga aka adzaa umɛn. Unga akorhe akɛɛ ru ubok Ukiristo Uyesu ri ivangyɛ unga aka ashɔte umɛn.

²⁵ Unum adzowe Uyesu unga awu idɛm-Num iyiki inyãnguwe ugbɛɛ arhim. Ra adzirhnga umbɔ aka atsũwe arhim anera ri ivangyɛ umbɔ aka awe ru imangmang. Unum akorhe akɛɛ adɛyiwa ugɛ unga arhika, ubinkutsu unga aka asi itsuka uvau ra arhim anera aki isha.

²⁶ Unga akorha ake adɛyiwe irhirhikanga ri ivang iyɛɛ. Unga arhika, na anyanga kishoo abirabɛ aka awe ru imangmang ru Uyesu awu abika arhika.

²⁷ Nggee unera adẽẽ ifĩrhũnga? Ĩĩ. Awu idɔsu Íkpem Umusa itsu umɛn irhika? Ĩĩ, awu ru imangmang.

²⁸ Umɛn igɔr ugɛ iwe ru ubok imangmang Unum aka anyanga anera awu abika arhika, asi iwea itser Íkpem Umusa.

²⁹ Unum awu Unum uwu abi Uyahuda ukpekũ? Asi iwea uwu atsen abi Uyahuda ikɛi? Ìĩ awea,

³⁰ ngge iki iwe ugɛ Unum awu unying. Unga awuri inyanga abi usorhe awu abika arhika ru ubok imangmang, rimi hã abika asheru usorhe awu abika arhika ru ubok imangmang iyɛɛ ha.

³¹ Umɛn iki itsũwũkumɛn Íkpem Umusa ri imangmang iyɛɛ? Uko ukunjiir! Nu ngge iki iwe rimi, umɛn ikpɔm nggu Íkpem hã.

4

Uibrahim ashia ru uvau ra asu Unum ri imangmang

¹ Umɛn irherhu uguse ri itsi Uibrahim, utoku atokamɛn ri iyor? Ihwihwɛngnga iwu use ra akɛɛ ha?

² Unum aba anyangu Uibrahim awu uner uwuku urhika ru ubok itseryɛ Uibrahim iki itõ, unga awea ru ubinkpi unga aka ikũ afĩrhã nukpɔ, bɔr asi iwea ra asu Unum.

³ Itsɛng Arherhu-Num igɔr ugɛ use? <<Uibrahim awe ru imangmang ru Unum, ngge itsu umbɔ anyanga unga awu uner uwuku urhika.>>*

⁴ Unera aba atõ itser, itosanga isi iwengge izũwã, bɔr iwu itosi itsernga.

⁵ Bɔr, unerwi aka asi itõ itser na akpurha atsu amɛngga ru Unum uwuruwi iki inyanga abika

* **4:3** Àka anyã ikɛi: Ing 15.6.

abewe awe abika arhika, iwu imangmang uner ha iwuri itsu unga arhika ru Unum.

⁶ Udauda arherhe rimi ivangyε unga aka arherhe ugε unerwi Unum aka asi inyanga unga awea uner uwuku urhika ru ubok itseryε uner ha aka atō, idorh iwe nggu uner ha. Unga agər agε,

⁷ <<Idorh iwu iyi abirabε

umbō aka atsūwe avaumbō,

abirabε umbō aka atsire arhimmbō.

⁸ Idorh iwe nggu uner ha

Uteijee aka asi ivarhunga arhimnga.>>†

⁹ Idorh iyεε iwe ra abi usorhe ukpekū, use nggu abika asheru usorhe ikεi? Umən iki irherhumən ugε imangmang Uibrahim itsu umbō anyanga unga awu uner uwuku urhika.

¹⁰ Iwe ra akasong umbō aka anyanga unga awu uner uwuku urhika? Awe ru unga aka asorhu usorhe amaa, use unga aka anasi isorhunga usorhe? Anasi isorhukumbō unga usorhe.

¹¹ Bər unga ayεi usorhe ru nyaku utsar. Ake adεyiwe ugε Unum anyangu Uibrahim awu uner uwuku urhika ru ubok imangmang ri ivangyε unga aka anasi isorhunga usorhe. Nggee Uibrahim awu utε ru kishoo abika awe ru imangmang ru Unum, abirabε aka anasi isorhmbō usorhe, ngge itsú umbō anyanga umbō awu abika arhika.

¹² Rimi hā ikεi Uibrahim awu utei ra abi usorhe abirabε aka asi iwea usorhe ukpekū umbō aka awe ru ukpō, bər adōsumbō ikpū imangmang iyi Uibrahim, unga awe ru imangmang hā na adərha asorhu usorhe.

† 4:8 Àka anyā ikεi: Amb 32.1,2.

Ibibemuwe-Num nu imangmang unera

¹³ Asi iwea ri Íkpem Uibrahim nu unangnga aka ayɛi ibibemuwe agɛ unga awuri igha ukam upfunga, bɔr awu ri irhirhika iyiki iba ru ubok imangmang.

¹⁴ Uba awu abika adɔsi Íkpem umbɔ awuri igha ukam, imangmang iwu ibɛm nu ibibemuwe ishingge ru ugarh,

¹⁵ ubinkutsu Íkpem Umusa ini ikũ itsu uvau iba. Nu anangke íkpem iki ishingge, izharhuwe íkpem ishingge.

¹⁶ Nggee, ibibemuwe iba ru ubok imangmang. Ngge iwu ru ubok imimuta unang Uibrahim kishoo aka adẽẽ awe ru ikeramen ugɛ umbɔ awuri iyeimbɔ ngge. Asi iwea abirabɛ aka adɔsi Íkpem ukpekũ, bɔr nggu abirabɛ aka awe ru imangmang ru nyaku Uibrahim. Unga awu utɛmɛn kishoo.

¹⁷ Ru nyaku itsɛng Arherhu-Num iki igɔr igɛ, <<Umun itsu ungo uwe utɛ abĩã arherhɛ.>>‡ Unga awu utɛmɛn ra asu Unum uwuruwi unga aka awe ru imangmang ru unga, Unumwi iki idzowe urhɛ ra abika akpukpe, na awe ru ijee iyisa abinkɛ aka ashike awe.

¹⁸ Nu ifosa iki ishingge, Uibrahim akpurha atsu amɛnnga awe ru imangmang. Ngge itsu unga iwe utɛ abĩã arherhɛ ru nyaka umbɔ aka adɛyiwe unga agɛ, <<Unangngo uwuri iwe urherhɛ.>>§

¹⁹ Imɛk Uibrahim iwu unaka, iker iyornga iki imaangge ri ikɔner, nu ivang imar Usaratu iki

‡ 4:17 Àka anyã ikei: Ing 17.5. § 4:18 Àka anyã ikei: Ing 15.5.

itəngngge ru unga, bər Uibrahim asi idōrhūnga ri imangmangnga.

²⁰ Asi icanga ibibemuwe-Num na nekuka imangmangnga, bər atoma awe ru iker ri imangmangnga, anu ikpoi Unum.

²¹ Unga awe nggu undzumu ihwihwəng ugε Unum awea ri ijee iyiki itsu ibibemuwenga iwe.

²² Ngge itsu umbə anyanga unga awu uner uwuku urhika.

²³ Irhəm hā umbə aka atsəng ngge agε, <<Anyanga unga awu uner uwuku urhika,>> asi itsəngmbə ngge ri itsinga ikiyikanga,

²⁴ bər ikēi nggu umən. Awuri inyanga umən iwe abika arhika, abirabε aka awe ru imangmang ru uwuku usoyiwe Uyesu Uteijeemən ra akpe.

²⁵ Awe arhimmən atsu umbə adzowe unga ra akpe, na asoyiwe unga nggu urhε, ru umən ikpo isheru uvau ra asu Unum.

5

Ididəər nu ifosa

¹ Unum aka anyanga umən iwu abika arhika ru ubok imangmang. Nggee, umən iwemən ri ididəər nggu Unum ru ubok Uteijeemən Uyesu Ukiristo.

² Unga atsu umən idēē itsī ri imimutanga, umən idēē nū ngge icεε. Umən igəmagəmə ri itsi umən iki iwe ru ifosa ugε umən iwuri ikpomən igəng iyi Unum.

³ Asi iwea rimi ukpekū, bər umən iwemən ra anggəmə ra ayetnummən, ubinkutsu umən ihwəngməng ugε ayetnum ikūwā umən ibibima,

⁴ ibibima ngge ikūwā umən amən aka aze, amən aka aze ake ikūwā umən ifosa.

⁵ Ifosa ha isi ítsu umen igũmen atsa, ubinkutsu Unum aka awupuwa ibibemanga ra amenmen ru ubok Ipfu Isarsatangge, unga aka adzaa umen.

⁶ Àka anyã, ri ivangye umen iki ishimen ri iker, ivang hã niyɔ Ukiristo akpe ri itsi abika asheru Unum.

⁷ Aghong unera aka ikpe ri itsi uner uwuku urhika. Use uwɔɔ awuri ibemunga ikpe ri itsi uner amen aka aze.

⁸ Bɔr Unum adeyiwa umen ibibemanga rimine, Ukiristo akpe ri itsimen ri ivangye umen iki iwe abi arhim.

⁹ Unum anyanga umen iwu abika arhika ru ubok adzirh Uyesu. Icicang ishingge, umen iwuri ikpomen ififorh ra avɔm Unum ru uboknga!

¹⁰ Isha umen iwe anggamtsak Unum, bɔr unga aka agbishuwa iwerhemmen nggu unga ru ubok akpe Ungwẽnga. Icicang ishingge, unga aba amaa igbishuwa iwerhemmen, umbɔ awuri iforha umen ru ubok ibibek Ukiristo!

¹¹ Inangngge rimi, bɔr umen ikɛi ifirhã Unum ru ubinkpi unga aka akorhe ru ubok Uteijeemen Uyesu Ukiristo, icere unga aka atsu umen iwe awerhu Unum.

*Akpe adzeku Uadamu,
bɔr urhe udzeku Ukiristo*

¹² Arhim atsiwã ru upfung ru ubok unera unying, arhim akũwã umen akpe. Rimi hã akpe aka akpo anera kishoo, ubinkutsu kishoo awu ra arhim.

¹³ Awu idzidzerhe, arhim aweke ru upfung nu umbɔ adorha adzowe Íkpem Umusa, bɔr asi ivarhumbɔ arhim, ubinkutsu íkpem ina ishingge.

¹⁴ Rimi hã akpe agha iyerhe anera udzur ri ivang Uadamu uba utsĩ ivang Umusa. Akpe agha atsi anera, uko abirabε aka asi izharhukumbɔ ikpem, ru nyaku Uadamu aka akorhe. Uadamu awu unyaka uwɔɔ aka iba nggu izũwũ Unum.

¹⁵ Bɔr izũwã hã Unum aka adzowe ru uwuku ububa ha isi iwengge ru nyaka arhim Uadamu. Awu idzidzerhe ugε arhim unera unying hã akowe akpe ra anera arherhe. Bɔr imimutu Unum irhεngge, ngge itsú izũwãye unga aka akorhe ru unera unying hã Uyesu Ukiristo, ngge ikũwã nggaa igũiben ra anera arherhe.

¹⁶ Iwe rimi, izũwũ Unum iwiwengge nggu arhim unera unying hã. Awu ufaikpi uku udɔsu undzing unera unying hã uku uwu uvau akpe, bɔr izũwãye Unum aka adzaa ngge ikũwã ufai uner uwuku usheru uvau unying ra asunga ra arhimmɛn arherhe.

¹⁷ Uba awu arhim unera unying atsu akpe agha iyerhe anera arherhe, nggaa imimutu Unum nu izũwã iyi irhirhikanga inangge, ubinkutsu kishoo uwuku uyεi ngge awuri ibεk ru ubok unera unying hã, Uyesu Ukiristo.

¹⁸ Ngge iki iwe rimi, ru nyaka arhim unera unying aka akowe ufai akpe ra anera kishoo, ngge rimi hã itser iyiki irhika unera unying iki ikowe isheru uvau nggu urhe ra anera kishoo.

¹⁹ Ida ididɔsa uwu unera unying itsu anera arherhe awe abi arhim, rimi hã ididɔsa uwu unera unying ikei itsu anera arherhe awe abika arhika.

²⁰ Akũ Íkpem Umusa aba ngge itsú anera anyã arhimmbɔ. Bɔr arhim anera aba atomuke, imimutu Unum iki isaki itoma irherhe,

²¹ ru nyaka arhim aka agha iyerhe ra anera kishoo na akũ umbɔ azĩ ra akpe, rimi hã ikei imimutu Unum iki igha iyerhe igangge ni itsu umen iwu abika arhika ru Unum, ni ikũwã umen urhe uwu ugbagbaa ru ubok Uyesu Ukiristo Uteijeemen.

6

Akpe ra arhim, urhe ru Ukiristo

¹ Umen ĩgɔr uge use? Umen ikorha arhim ru imimuta itoma?

² Ishingge! Ra arherha arhim, ngge iwe uge umen iki ikpemen, awu use utsu umen ibek ra ake ikei?

³ Umbi asi ihwengmbi uge umen ru ubok ubotisimamen umbɔ aka agbopa umen nggu Ukiristo Uyesu nu akpenga?

⁴ Ru ubok ubotisimamen ngge iwe uge umen iki ikpe, ikei uge umbɔ aka adzake umen nggu Ukiristo. Umbɔ akorha akere ha ngge itsú umen idẽ iwe ru urhe uwuku ufa, ru nyaku Ukiristo aka asok ra akpe ru ubok igong Ute.

⁵ Uba umen ĩgbopa iwu unying nggu unga ra akpenga, umen iwuri iwu unying ru nyaka ha ikei ri isok ra akpe.

⁶ Umen ihwengmen uge amenmen aka agbe aki arhim aka akpeke anyapuke nggu unga, ngge itsú umen ishimen ri igãrhã arhim.

⁷ Ubinkutsu uben unera aba akpea, unga aka ashɔta ru ubok arhim.

⁸ Umen ĩba iki ikpemen nggu Ukiristo, umen iwemen ri imangmang uge umen iwuri ĩbekmen nggu unga.

⁹ Umən ihwəngmən ugε aka asoyikumbɔ Ukiristo ra akpe, nggee unga asi íbvui akpea, akpe ashike ri ijee ri itsinga.

¹⁰ Akpe ha unga aka akpe, akpe ra arhim kishoo idiki unying, bər ibibekyε unga aka abek, abek ri ikpikpoi Unum.

¹¹ Rimi hã, ra arherhe arhim, àka akaiferhkɔ ugεε umbi aka akpembɪ, na akaiferhkɔ atsimbi ugε umbi awe ru urhε ru Unum ru ubok Ukiristo Uyesu.

¹² Nggee niba aneke arhim aghake iyərhe atsimbi, utsur ake atsu umbi adɔsumbi ikponi iyiki ibewangge.

¹³ Niba akũ agau ayormbi akorhumbi itser iyi arhim. Bər àka adzowe atsimbi ru Unum, ru nyaka abika adzeka akpe azĩ urhε, na adzowe agau atsimbi ru unga ru nyaka abin itser irhirhika.

¹⁴ Arhim asi íbvui aweke ateiyaambi, ubinkutsu umbi asi iwembi abi Íkpem Umusa, bər umbi awe abi imimuta.

Agãrhã ri irhirhika

¹⁵ Umən igər ugε use? Azea umən ikorha arhim ni igε Íkpem ishingge ri ijee ra atsimən awu imimuta? Ishingge!

¹⁶ Umbi asi ihwəngmbi ugε umbi aba adzowe atsimbi adɔsu uwɔɔ umbi awe agãrhã uner ha? Umbi awu agãrhã ra arhim, ukpurukpi uku ikũna umbi uzĩ ra akpe, use umbi awu agãrhã ri ididɔsa, ukpurukpi uku ikũna umbi uzĩ ri irhirhika.

¹⁷ Bər itar uwεε izĩ ru Unum! Umbi aka isaka awu agãrhã arhim, bər icεε amənmbi kishoo adɔsa ikpũ imesa ha umbɔ aka amesuwa umbi.

18 Aka ashɔɔtambɔ umbi ra arhim, umbi aka awu agārḥã irhirhika.

19 Umum irherhe akere ru nyaka anera iki irherhe ubinkutsu awu ididōrhāmbi ri ihwihweng. Umbi aka abayimbi idzowe atsimbi ri itser igārḥã iyi ishĩ nu ikorhu iyiki ibewe, nggee icere àka adzowe atsimbi uge agārḥã ri itser iyiki irhika iyiki izĩ isisar.

20 Ivangye umbi aka awe agārḥã arhim, amɛnmɛmbi ashike nggu itser iyiki irhirhika.

21 Ugarh use umbi aka akpo ra abin hã, icere àka awe abina atsa? Ugbete abin hã iwu akpe!

22 Bɔr icere umbɔ aka ashɔɔta umbi ra arhimmbi, umbi awu agārḥũ Unum, ugarhkpi umbi aka akpo ukūna umbi azĩ awe asasar, nu itosambi iwu iyi urhe uwu ugbagbaa.

23 Itosa arhim iwu akpe, bɔr izūwũ Unum iwu urhe uwu ugbagbaa ru ubok Ukiristo Uyesu Uteijeemen.

7

Ipfuna iwu unyaka umɛn nu ififorh

1 Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn umbi ahwengmbi ikpem. Umbi asi ahwengmbi uge ikpem iwe ru ijee ru uner urhe ukpekũ?

2 Ru nyaku utsɛrh uwuku upfuna, ikpem ibow unga nggu utsaknga aka awe ru urhe, bɔr utsaka aba akpea unga aka ashɔɔta ri ikpem ipfuna.

3 Nggee unga aba arhaa utsa uwɔɔ ri ivangye utsaknga aka awe ru urhe, awuri iyisa unga uner uwuku utoma-dak. Bɔr utsaka aba akpea, unga

aka ashɔɔta ri ikpem hã na asi itomunga-dak uko unga abvui apfunu utsak ukuse.

⁴ Nggee, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, umbi aka akpembɪ ri Íkpem hã, ru ubok iyor Ukiristo, ngge itsú umbi awu abi uwɔɔ, unga uwu ha umbɔ aka asoyiwe unga ra akpe, ngge itsú umɛn ighwɛr ikpũrhã ri itɔwe Unum itser.

⁵ Ri ivangye amɛn aki arhim iki idarh umɛn, Íkpem itsu umɛn ikponi ikorha arhim. Ngge itsu umɛn ighwɛr ikpũrhã akpe.

⁶ Bɔr icɛɛ, ru ubok akpe ru ubin hã uku ubow umɛn, umɛn iki ishɔɔrmɛn ri Íkpem ngge itsú umɛn itɔ itser ru utsĩndĩ uwuku ufa ri Ipfu-Num, asi iwea utsĩndĩ uwu itsɛng ikpem iyiki igbe.

Itɛwã nggu arhim

⁷ Umɛn ãgɔr uge use? Íkpem iwu arhim? Ìĩ, ishingge! Umum isi íhwɛng ubinkpi uku uwe arhim Íkpem iba ishingge. Íkpem iba isi igɔrngge uge, <<Niba ugũo ikponu ubin unera,>>* umum isi íhwɛng ubinkpi umbɔ aki iyisa ikpona.

⁸ Bɔr arhim, akpo ivang iyiki ikũwã umum ikpona ri Íkpem, ngge ighwɛr ikpũ ikpona irhɛirhɛ ru umum. Íkpem iba ishingge arhim awu ubin uku ukpe.

⁹ Ri inum iyɔrɔ isha umum ãbɛk ri ida íhwɛng ikpem, bɔr Íkpem iki iba, arhim asok awe ru urhɛ nu umum ikpemum.

¹⁰ Íkpem iki ibee ikũwã umɛn urhɛ, ngge ikũwã akpe ru umɛn.

* **7:7** Àka anyã ikɛi: Idzi 20.17; Iva 5.21.

11 Arhim ikpo ivangngge ri Íkpem irhẽm umum, ngge itsu umum ra akpe ru ubok Íkpem.

12 Nggee Íkpem iwu isarsatangge, nu itsitsungge iwu isaisar, irhika ni ize.

13 Ubin uku uze ukpirẽ, ukpɔ ukũwã umum akpe? Isi iwengge rimi! Bɔr awu arhim ake akũ ubin uku uze ha akũwã umum akpe. Awu Íkpem itsu umbɔ ahwẽng ubinkpi arhim aka awe. Íkpem itsu arhim idzeka iwe iki ibewe.

Iwa ru uner arhim

14 Umẽn ihwẽngmẽn ugẽ Íkpem idzek ru Unum, bɔr umum ikpurhu iwu unergwar, agoshe umum iwu ugãrhã arhim.

15 Umum isi ihwẽng ubinkpi iki itsu umum iko-rhe abinkẽ umum iki ikorhe. Ubinkutsu ubinkpi umum iki ibee ikikorhe, asi iwea ukpɔ umum iki ikorhe, bɔr ubinkpi umum iki ikpẽ, ukpɔ umum iki ikorhe.

16 Uba awu ubinkpi umum iki ikpẽ, ukpɔ umum iki ikorhe, umum ãbemum ugẽ Íkpem ize.

17 Nu ngge iki iwe rimi, asi iwea umum ikorha ake, bɔr awu arhimkẽ aka awe ru umum.

18 Umum ihwẽng ugẽ ubin uku uze ushikpɔ ru umum, ru amẽn aki arhimmum. Ubinkutsu umum ibee ikorhu ubin uku uze, bɔr umum ifɔr ãdakũ.

19 Umum isi ikorhumum abin aka azekẽ umum iki ibee ikorhe, bɔr iyiki ibewe ha umum iki isi ãbeemum ikorhe, ngge umum iki idẽẽ ikorhe.

20 Umum ãba ikorhu ubinkpi umum iki isi ãbeemum ikorhe, asi iwea umum ikorhu ubin hã, awu arhimkẽ hã aka awe ru umum akorhe.

²¹ Nggee, umum inya awu idzidzerhe uge umum inba ibee ikorhu ubin uku uze, umum inya itsimum ini ikorhu iyiki ibewe.

²² Ra amɛnmum, umum ĩbemumum ĩkpem Unum,

²³ bɔr ra agau iyormum, umum inyã ijee iyɔɔ ini itɔ itser ru umum, idɛɛ iwa nggu amɛnmum ni itsu umum ru ugborzĩ ijee arhim hã iki isei ra agau iyormum.

²⁴ Ifakpemum iwu ubina atorh! Ungamɔ awuri ifɔrha umum ri iyor iyɛɛ iyi akpe?

²⁵ Umum itarwɛɛ ru Unum ru ubok Uyesu Ukiristo Uteijeemɛn!

Nggee, umum nibikami ra amɛn aki arhimmum iwu ugārhu ĩkpem Unum, bɔr ri iyormum iwu ugārha ijee arhim.

8

Ibibek ru ubok Ipfu-Num

¹ Nggee, icɛɛ itsu uvau akpe ri itsi abika awu ru Ukiristo Uyesu ishingge.

² Ubinkutsu, iwe ru ubok Ukiristo Uyesu ijee iyi Ipfu-Num iki idzaa umbi urhe ni itsũwã umbi ri ijee arhim nu akpe.

³ ĩkpem hã isi idɛɛ ifɔnangge umɛn, ubinkutsu umɛn isi idɛɛ idɔsumɛn ĩkpem nggu amɛn aki arhimɛn aki arhim. Bɔr Unum akorha akɛɛ ha ri idene unanyi Ungwɛnga ru usaka uner arhim. Unum atsu unga awu idɛm ru arhim, na afere arhim nggu iyor Ukiristo.

⁴ Ngge itsú itser irhirhika ri ikpem ikorhe itak ru umɛn, iki isi ibekmɛn iyi amɛn aki arhim bɔr iwe iyi Ipfu-Num.

⁵ Abika abek ra amen aki arhim aki isaka atsu amenmba ra abin iyor aki ibee, bora abika abek ri Ipfu-Num atsu amenmba ru ubinkpi Ipfu-Num iki ibee.

⁶ Amen uner arhim awu akpe, bora amenke Ipfu-Num iki idarh awu urhe nu ididoo.

⁷ Amen aki arhim awe igamtsak Unum. Asi idosuke Ikpem Unum, na asi idee akorhuke.

⁸ Abika abek ra amen aki arhim asi idee atsu Unum agua iben.

⁹ Ipfu-Num iba iwengge ru umbi, asi iwea amen aki arhim idarh umbi bora awu Ipfu-Num. Uben unera aka ashia ri Ipfu iyi Ukiristo, unga asi iwea uwu Ukiristo.

¹⁰ Bora Ukiristo aba awea ru umbi, ayormbi aka akpeke ru ubok arhim, rimi ha Ipfu-Num idzaa umbi urhe ubinkutsu unga anyanga umbi awu abika arhika.

¹¹ Ipfu-Num iyiriyi iki isoyiwe Uyesu ra akpe iba iseingge ra amenmbi, unga uwu ha aka asoyiwe Ukiristo ra akpe awuri idzaanga urhe ra ayormbi aka akpe ru ubok Ipfunga iki isei ru umbi.

¹² Nggee, umbi angwemen nu anapumen, umen iwemen ri itser, bora isi iwengge isisei iyi amen aki arhim.

¹³ Umbi aba abek ra amen aki arhim, umbi awuri ikpe, bora umbi aba abek ri Ipfu-Num na aferkumbi itser arhim iyor, umbi awuri ibekmbi.

¹⁴ Abirabe Ipfu-Num iki idarh umba, awu angwe Unum.

¹⁵ Umbi asi iyeimbi Ipfu iyiki itsu umbi agarha igu iwei ikai, bora umbi ayei Ipfu iyiki iwu angwe. Ru unga umen iki iyisu Unum uge, <<Abba!>> Agbena age, <<Ute!>>

16 Ipfu-Num ha nibikangge nggu ipfumɛn ihwɛngngge ugɛ umɛn iwu angwɛ Unum.

17 Umɛn ɪba iwu angwɛ, umɛn iwu abi ukam Unum ni iwu awɛrhu ukam nggu Ukiristo. Bɔr awu ufang umɛn ɪba ihwa uver nggu unga ni idɔrhi igasha ri ikpikpoinga.

*Uver ukpu icɛɛ nu ikpikpoi
iyi unuma*

18 Umum inyã ayetnummɛn icɛɛ asi iweke ubin umbɔ aba akpanga ake nggu ikpikpoi iyinga aka ideyiwa umɛn unuma.

19 Ímimuna kishoo ídzeu ifosu angwɛ Unum aka idzeka.

20 Atsu imimuna awe ibɛm, akɛɛ asi iwea ibibema ímimuna hã, bɔr awu ubinkpi Unum aka abee ikorhe. Unga akorhe rimi ri ififosa

21 agɛ imimuna nibikangge ikpo ishishɔɔr ri igãrhãye ngge iki iwe ri ivivɔɔ ni itsĩ ri ififɔn nu igɔng iyi angwɛ Unum.

22 Umɛn ihwɛngmɛn ugɛ utsɛku irherɛ ímimuna kishoo idɛɛ ihwihwasha ru nyaku ukutsɛrh uwuku ugũ ighong ri ivang imar.

23 Isi iwengge ímimuna ukpekũ ihwasha, bɔr umɛn abika akpo Ipfu-Num iyiriye ngge iki iwe izũwũ Unum iyi inggbaashia. Umɛn idzeu Unum adzipa umɛn iwe adzuma angwɛnga na atsũwe ayormɛn.

24 Ri ifosa iyɛɛ umbɔ aka afɔrh umɛn. Bɔr ifosaye umbɔ aki inyã, isi iwengge ifosa. Ungaa afosa ru ubinkpi unga aka akpoa?

25 Bɔr umɛn ɪba ifosa ru ubin umɛn iki inasi ikpomɛn, umɛn iwuri ídzeu nggu idɔngamɛn.

²⁶ Rimi hã, Ipfu-Num iki isaki iba iyika umen ri ididõrhãmen. Umen isi ihwengmen ubinkpi umen iki ifen-Num nukpɔ, bɔr Ipfu-Num ini ifena Unum ru umen nggu ihwihwashaye irhem iki isi idẽẽ isomngge.

²⁷ Nu unga uwuku urhi amenmen ahwenga amen Ipfu-Num ha, ubinkutsu Ipfu-Num ha ifen-Num ra abika adɔsa nu abinke unga aka afena awu abinke Unum aka abema.

Inangngge ininang

²⁸ Umen ihwengmen uge ra abina kishoo Unum atõ itser ayike abika abema unga, abirabe umbɔ aka ayisa umbɔ akpo ififorh.

²⁹ Abirabe Unum aka atsũ rimõ awu umbɔ ha unga aka avina umbɔ anyangu uzirhzĩ Ungwẽnga, ngge itsũ unga awu ukã ungwẽ ra arherha angwẽ nu anai.

³⁰ Abi ha unga aka atsũ, awu umbɔ unga aka ayisa. Abi ha unga aka ayisa, awu umbɔ unga anyanga umbɔ awu abika arhika. Abi ha unga aka anyanga awe abika arhika, unga adzowe umbɔ igonga.

Ibibemu Unum ru Ukiristo

³¹ Nggee umen ãgɔr uge use ra akere ha? Unum aba awu nggu umen ungamɔ idẽẽ igamtsa nggu umen?

³² Unga aka asi ikena Ungwẽnga, bɔr adzowuka unga ru umen kishoo. Awu use iken unga idzaa umen abina kishoo ikɛi izũwã?

³³ Ungamɔ awuri itsu arherhe abirabe Unum aka aseng? Awu Unum awuri itsu isheru uvau ra asunga.

³⁴ Awu ungama awuri itsu uvau? Unera ashia. Ukiristo Uyesu, aka akpe, unga aka asok abek, awu ru ubok ugha Unum, ikɛi awu unga ani ifɛnuwa umɛn!

³⁵ Ungama adɛɛ agau umɛn nggu ibibema Ukiristo? Awu ayetnum, use itsuwā, use uver, use imerh, use igbīrhī, use ubin uku utsu iwei, use akpe?

³⁶ Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ,
<<Ru ungo umɛn inyā akpe ubɛn unum,
anyanga umɛn ru nyaka ídɔi umbɔ aka in-
gwā.>>*

³⁷ Īĩ, ra abina akɛɛ kishoo, umɛn itɔngmɛn ininang ru uboknga aka abema umɛn.

³⁸ Ubinkutsu umum ihwɛng ugɛ uko akpe use urhɛ, use ípfu itser-Num use ípfu iyiki ibewe, use icɛɛ, use unuma, use ikpū ijee iyɔɔ,

³⁹ use ider use ighor, use ubin ukpɔɔ ra abinkɛ umbɔ aka amuna kishoo, asi ídɛɛ agauke umɛn nggu ibibemu Unum aka akorhuwa umɛn ru ubok Ukiristo Uyesu Uteijeemɛn.

9

Unum nggu anernga

¹ Umum irherhe idzidzerhe ru Ukiristo isi igbɛrmum angwī, amɛnmum adɛyiwake umum ru ubok Ipfu Isarsatangge.

² Umum iwe ru nggaa idamɛn nu igū ighong ra amɛnmum aka asi ímaake.

* **8:36** Àka anyā ikɛi: Amb 44.22.

³ Ngge iba iměngge, umum ibee umbɔ atsuka umum ikponum na agau umum nggu Ukiristo ri iforh angwēmɛn, aner unangmum,

⁴ aner Uisrairha. Unum asɛng umbɔ awe angwēnga. Unga adɛyiwe umbɔ igɔngnga na adzowe umbɔ ibibemuwenga. Umbɔ ayɛi Ikpem, umbɔ adzowe igɔng ri Iya-Num, nu ayɛi ibibemuwenga.

⁵ Uibrahim, Uishaku, nu Uyakubu awu atokambɔ ri iyor, Ukiristo iganga awu unang Uisrairha. Ukiristo awu Unum uwu abina kishoo, na awe ri idorh ugbagbaa! Iwerimi.

⁶ Isi iwengge ugɛ ibibemuwe-Num nggu anera iki igba, asi iwea anang Uisrairha kishoo awe aner Unum.

⁷ Ikɛi asi iwea anang Uibrahim kishoo awe ungwē Uibrahim. Unum agɔr Uibrahim agɛ, <<Awu ru Uishaku ukpekū ungo iki ikpo unang hã umum iki inbemuwa.>>*

⁸ Agben akɛɛ agɛ asi iwea angwē abirabɛ Uibrahim aka amar ri iyor awu angwē Unum, awu angwē ibibemuwe ukpekū awe angwē Uibrahim.

⁹ Ibibemuwe ha irherhe riminɛ, igɛ, <<Ri ivang iyɛɛ ra amɛk aka aba, umum ibvui ĩbamum, Us-aratu awuri imar ungwē.>>†

¹⁰ Asi iwea ake ukpekū, bɔr angwē Urifkatu utesmbɔ awu unying, utɛmɛn Uishaku.

¹¹⁻¹² Unga anasi imara akārghghwē awɛkaci ha, use umbɔ atɔmbɔ itser iyiki ize use iyiki ibewe, Unum adɛyiwe Urifkatu agɛ, <<Uwuku ukūa awuri itōwe itser ru uwuku ucia.>> Akɛɛ adɛyiwa

* **9:7** Àka anyã ikɛi: Ing 21.12. † **9:9** Àka anyã ikɛi: Ing 18.10,14.

ugε Unum ani isεng abirabε unga aka abee, isi iwengge ru ubok itsermbɔ.‡

13 Ru nyaku itsεng Arherhu-Num iki igɔr ugε, <<Umum ibemu Uyakubu, ni ikpēmum Isuwa.>>§

14 Umεn iwuri igɔr ugε use? Unum asi irhikunga nukpɔ? Ishingge!

15 Unga agɔr Umusa agε,
<<Umum iwuri igũ atorh unerwi umum iki igũ atorh,
ni icorhuwe uwuruwi umum iki icorhuwe.>>*

16 Nggee, awu Unum unga ani igũ atorh, asi iwea itser unera use ititēwānga.

17 Itsεng Arherhu-Num igɔr Ufir'auna igε, <<Umum itsu ungo uwu uyεrhe, ru umum ikũ ungo idεyiwe ijeemum ni isɔme itsokmum ru upfunga kishoo.>>†

18 Nggee, Unum awuri igũ atorh unerwi unga aka abee igũ atorh, ikei abvure amεn uwuruwi unga aka ibvure.

Avɔm Unum nu imimutanga

19 Bɔr uwɔɔ ru umbi awuri igɔr umum agε, <<Awu use utsu Unum anyā avaumεn? Ungaa adēē akpē ubinkpi unga aka abee?>>

20 Bɔr ungo uwu ungamɔ, unera, ungo iki iwe ru uning nggu Unum? Ubinkpi umbɔ aka akũ abĩ adzin usi idēē ugɔrkpɔ uwuku udzin ukpɔ ugε, <<Awu use utsu ungo udzin umum rimi?>>‡

‡ 9:11-12 Àka anyā ikei: Ing 25.23. § 9:13 Àka anyā ikei: Umrh 1.2.3. * 9:15 Àka anyā ikei: Idzi 33.19. † 9:17 Àka anyā ikei: Idzi 9.16. ‡ 9:20 Àka anyā ikei: Uish 29.16; 45.9.

21 Uner uwuku udzin anūi abī, asi iwea ri ijee iyiki ikū abī hā akorhu ubinkpi unga aka abee? Unga awea ri ijee iyiki idzin anūi iyi itser ugarh use iyi itser iyiki isheru ugarh.

22 Rimi hā awu idzidzerhe Unum aka akorhe. Unga aka abee idēyiwe avəmnga, ikēi adēyiwe ijeenga. Bər unga adəngamən nggu abirabē avəmnga aka imē igba ru umbə ni itsīme umbə.

23 Unga akorha akere ha ri idēyiwe ikpikpoinga ra abirabē unga aka agū atorh, abirabē unga aka aseng ri idēyiwe ikpikpoinga ishaisha.

24 Uko umən, unga aka ayisa, asi iwea ra abi Uyahuda ukpekū bər nggu atsen abi Uyahuda ikēi.

25 Ru nyaka unga aka arherhe ru ubvur Uhosiya age,

<<Umbə asi iwembə anermum,

bər umum iwuri iyisa umbə anermum,

ikēi asi iwea uwu umum iki ibema,

bər umum iyisa unga uwu umum iki

ibema.>>§

26 Na agər age,

<<Ngge iwuri ikorhungge uku kpengkpeng ra anangkē umbə aka agər umbə age,

<Umbi asi iwembi anermum,>

awuri iyisa umbə <angwē Unum uwu urhē.>>*

27 Uishaya adūwū udūwā ri itsi abi Uisrairha age, <<Uko irhē abi Uisrairha iwe ru nyaku uzuzeu azē akagəng,

abika abər ukpekū awuri ikpo iffər.

28 Uteijee awuri itsu ufainga ru upfung iki ife-fetem idiki unying.>>†

§ 9:25 Àka anyā ikēi: Uho 2.23. * 9:26 Àka anyā ikēi: Uho 1.10.

† 9:28 Àka anyā ikēi: Uish 10.22,23.

²⁹ Ru nyaku Uishaya aka arherhe agε,
 <<Agε Uteijee uner ijee kishoo
 asi inekanga umen anang,
 umen iwuri iwe ru nyaka Usɔdɔm,
 umen iwuri iwe ru nyaku Ugomora.>>‡

Ida imangmang abi Uisrairha

³⁰ Ude umen igɔr ugε use? Ugε atsen abi
 Uyahuda aka asi ibeembɔ irhirhika, aka akpombɔ
 ngge, irhirhikayε iki iwe ri imangmang.

³¹ Abi Uisrairha aka atɛwā abee Unum anyanga
 umbɔ awu abika arhika ri idɔsi Íkpem, bɔr asi
 ikpombɔ.

³² Awu use ikɛn? Ubinkutsu, umbɔ asi ibeembɔ
 ngge ri imangmang bɔr umbɔ abeea ngge ri itser.
 Umɔ umbɔ adana nu <<utarh ukpuku ukwɛr
 itok.>>

³³ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igɔr ugε,
 <<Unyā, umum iden utarh ru Usihiyona,
 ukpuku itsu anera adani itok
 nu ifa iyiki itsu anera agbeigba,
 bɔr uben uwuruwi aka awe ru imangmang ru
 unga
 asi íhwaa atsak.>>§

10

¹ Umbi angwɛmen nu anapumen, ubinkpi
 amɛnmum aka abee nu ifɛn-Nummum iwu ugε
 abi Uisrairha ama akpo ififɔrh.

² Umum iwemum ri ideka ri itsimbɔ ugε ad-
 zowukumbɔ amɛnmbɔ ru Unum, bɔr idzowe
 amɛnmbɔ isi iwengge ri íhwihwɛng.

‡ 9:29 Àka anyā ikɛi: Uish 1.9. § 9:33 Àka anyā ikɛi: Uish 8.14;
 28.16.

³ Umbɔ asi ihwɛngmbɔ irhirhikayɛ iki idzek ru Unum, nggee umbɔ abee itsu atsimbɔ awe abika arhika na asi ineke Unum atsu umbɔ awe abika arhika.

⁴ Ukiristo awe imimasha Íkpem ngge itsú ubɛn unerwi aka awe ri imangmang ama awe uwuku usheru uvau.

Ififɔrh iwu iyi ubɛn unera

⁵ Umusa atsɛng riminɛ irhirhika iki ikpo ri idɔsi Íkpem, agɔr agɛ, <<Uner uwuku udɔsi ikpem iyɛɛ awuri ibɛka.>>*

⁶ Bɔr irhirhika iki iwe ri imangmang igɔr igɛ, <<Niba ugɔrɔ ra amɛnnɔgo ugɛ, <Ungamɔ awuri ifũ ra afã akũ Ukiristo acipuwa?>†

⁷ Use <Ungamɔ awuri itsĩ ra anang abika akpe asoyiwe Ukiristo ra akpe?> ‡>>

⁸ Irhirhika ha igɔr igɛ,
<<Urhɛm hã akhapa ru ungo,
uwe ra angwĩngo nu ra amɛnnɔgo.>>§
Ake awe, arherhe imangmang umɛn iki idũwã ake.
⁹ Ungo uba urherhungo nggu angwĩngo ugɛ,
<<Uyesu awu Uteijee,>> nu uweɔ ri imangmang ra
amɛnnɔgo ugɛ Unum asoyiwe unga ra akpe, ungo
uwuri ikpoɔ ififɔrh.
¹⁰ Ubinkutsu idzowe imangmang nggu amɛnnɔgo
ngge itsú ungo ushiɔ ru uvau ra asu Unum, nu ukũ
angwĩngo urherhe ngge itsú ungo ukpo ififɔrh.

* **10:5** Àka anyã ikei: Urha 18.5. † **10:6** Àka anyã ikei: Iva 30.13.

‡ **10:7** Àka anyã ikei: Iva 30.13. § **10:8** Àka anyã ikei: Iva 30.14.

¹¹ Ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igor igε, <<Uben unera aka awe ru imangmang ru unga asi igũa atsak.>>*

¹² Ubinkutsu umen iwe ubina unying, uwɔɔ asi inanga uwɔɔ, abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda awu unying. Uteijee ha awe Uteijee anera kishoo na atsuke idorh ru kishoo uwuku ufena unga.

¹³ Itseng Arherhu-Num igor igε, <<Uben unerwi aka ayisi itsok Uteijee awuri ikpoa ififorh.>>†

¹⁴ Bɔr anera akorhu uguse na ayisu Unum umbɔ aba ashimbɔ ri imangmang ru unga? Awuri ikorha aguse na awe ru imangmang ru uwuruwi umbɔ aba anasi igũmbɔ isarhe ri itsinga? Awuri ikorha aguse na agũ, unera aba asi idzowuka umbɔ isarhe?

¹⁵ Awuri ikorha aguse na adzowe isarhe, umbɔ aba asi idenukumbɔ umbɔ? Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor uge, <<Adak abika akũ Isarhe Iyiki Ize awu azezerake!>>‡

¹⁶ Bɔr asi iwea kishoo abi Uisrairha aka ayei Isarhe Iyiki Ize ha. Ubinkutsu Uishaya arherhe age, <<A Uteijee, ungamɔ awe ru imangmang ri isarhamen?>>§

¹⁷ Nggee imangmang idzek ri igũ isarhe, igũ isarhe ri itsi Ukiristo.

¹⁸ Bɔr umum irhusa, abi Uisrairha anasi igũmbɔ? Aka agũmbɔ, itseng Arherhu-Num igor igε, <<Irhak arherhambɔ iki idɔsu abĩã kishoo, irhemmbɔ iki itsingge ru upfunga kishoo.>>*

* **10:11** Àka anyã ikei: Uish 28.16. † **10:13** Àka anyã ikei: Uyow 2.32. ‡ **10:15** Àka anyã ikei: Uish 52.7. § **10:16** Àka anyã ikei: Uish 53.1. * **10:18** Àka anyã ikei: Amb 19.4.

19 Ikei umum ibvui irhusa, abi Uisrairha asi ihwengmbɔ? Ĩĩ, ahwengmbɔ, uko ri inggbaashia, Umusa agɔr age,

<<Umun iwuri itsu umbi agũ unyẽẽ abirabɛ umbi aka asi inyanga umbɔ awembɔ ubin, umum iwuri itsu umbi agũ avɔm ru ubok abirabɛ aka ashimbɔ ri ihwihwengmbɔ.>>†

20 Nu Uishaya arherhe nggu ikeramɛn age, <<Abirabɛ aka asi ibeembɔ umum, akpo umum, umum idzeka ra abirabɛ aka asi ibeembɔ umum.>>‡

21 Bɔr ri itsi abi Uisrairha, unga agɔr age, <<Kishoo unuma umum ibera abokmum iyɛi an- era abika asheri ididɔsa nu abika akpẽ igigũ.>>§

11

Unum asi ikpẽẽ Uisrairha

1 Nggee umum irhusa, Unum aka akpẽẽ an- ernga? Ishingge! Umum iwe uner Uisrairha, umum idzeku unang Uibrahim ru unui Ubanjami.

2 Unum asi ikpẽẽ abirabɛ unga aka aseng ri inggbaashia. Umbi asi ihwengmbi ubinkpi itseng Arherhu-Num iki irherhe ri itsi Uirhiya? Unga aka akũ akpenga azĩ ru Unum ri itsi Uisrairha. Age,

3 <<A Uteijee, aka afɛrkumbɔ abika asɔm Arherhu-Numngo, na asipukumbɔ abeungo, awu umum ĩbɔr ikiyikami, ikei umbɔ abee ifere umum? >>*

† 10:19 Àka anyã ikei: Iva 32.21. ‡ 10:20 Àka anyã ikei: Uish 65.1. § 10:21 Àka anyã ikei: Uish 65.2. * 11:3 Àka anyã ikei: 1Ayɛ 19.10,14.

4 Unum adzipuwe unga aguse? Adzipa age,
<<Unum ibore anera anaka agonga utova aka
anasi itar arhu na adzowukumbɔ igong ru unum
uwu Uba'arh.>>†

5 Nggee ikei, icere, anerabe Unum aka aseng ri
imimutanga ana abormbɔ.

6 Isiseng hã iwe ri imimuta, asi iwea ri itserye
anera aka atɔ. Iba isi iwengge rimi, imimuta ha isi
iwengge imimuta.

7 Awu use uce? Abi Uisrairha afɔr ikpo ubin
umbɔ aka abee adambɔ, bɔr abirabe Unum aka
aseng akpombɔ. Bɔr abika abɔr awu abi atsi aka
aker.

8 Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igɔr uge,
<<Unum atsu umbɔ arharhɔ.

Unga adzowe umbɔ asu aka asi idẽẽ anyãke
nu ato aka asi idẽẽ agũke
uba utsĩ irherɛ.>>‡

9 Nu Udauda agɔr age,

<<Uneke irhowambɔ iwu unggurhi ru umbɔ,
ubinkpi uku itsu umbɔ agbaigba.

Uneke umgbɔ utsu umbɔ ufai.

10 Uneke asumbɔ awu uzĩ utsur umbɔ adẽẽ
anyãmbɔ,

andzingmbɔ apfuri ugbagbaa.>>§

Ifɔrɔh atsen abi Uyahuda

11 Ikei umum irhusa, abi Uisrairha aka akwer
itok agbaigba asi isombɔ nukpɔ? Ishingge!
Ubinkutsu igbigbambɔ ngge itsú ifɔrɔh iba ra
atsen abi Uyahuda ngge itsú abi Uisrairha agũ
unyẽẽ.

† 11:4 Àka anyã ikei: 1Aye 19.18. ‡ 11:8 Àka anyã ikei: Iva 29.4;

Uish 29.10. § 11:10 Àka anyã ikei: Amb 69.22,23.

12 Uba uvaumbɔ ukowe upfunga iwe ru ubin, ikei uba igbigbambɔ ikowe iwe ru ubin ra atsen abi Uyahuda, iwe ru ubin hã iwe igusengge ri ivangye abi Uisrairha arherhe aka idzipa adɔsu Unum!

13 Umum ini irherhe nggu umbi atsen abi Uyahuda. Unum aka atsũ umum iwe uner itser Uyesu ra atsen abi Uyahuda, umum ifirhã ri itser-mum,

14 ni ifosa uge umum ima itsu anermum abi Uisrairha agũ unyẽẽ ni iforhe abɔɔ ru umbɔ.

15 Ikpikpẽmbɔ iba idzowe ififorh ru upfung, iyiyimbɔ iwuri iwe iguse? Iwuri idzowe urhe ra abika akpukpe!

16 Uba utang akɔ uborodi umbɔ aka adzowe idem ru Unum awe asasar, akɔ hã kishoo awe asasar nukpɔ. Ikei anunang ucucii aba uwe asasar, abok ucucii ha kishoo awe asasar nukpɔ.

17 Bɔr abok akɔɔ aki ucucii uzaitun ha aka abvũke, na anyanga ubok aki arhum agbopuwe. Umbi atsen abi Uyahuda, umbi awu ru nyaka abok ucucii arhum, umbɔ aka akũ agbopa nggu ucucii ha. Icere umbi aka akpo igha atsei ra anũnang uzaitun ha.

18 Niba anyangu atsimbi anangmbi abok ucucii akɔɔ. Umbi aba akorhumbi, aka ayita uge asi iwea umbi iyike anunang hã, bɔr awu anunang hã ayika umbi.

19 Bɔr umbi adẽẽ agormbi age, <<Aboka abvũ umbɔ akpo utsĩndĩ uwuku ugbopa umum nggu ucucii.>>

20 Iwe idzidzerhe! Bɔr ida imangmang ngge itsu umbɔ abvũiwe umbɔ ru ucucii, ungo igango awu

imangmang ngge itsu ungo uděě. Niba ufīrhungo, ugũ iwei Unum.

²¹ Unum aba abvũĩka undzumu abok ucucii ha, unga aděě abvũĩka ungo igango uba unga abeenga.

²² Àka anyā atorh Unum, ikēi anyā uvernga ra abika agbugba. Awu ru uver ra abika agbugba, b̄or agũā atorhngo, ungo uba uzēr̄hũngo ru atorhnga. B̄or ungo uba ushīo, awuri izharha ungo atare.

²³ Uba abi Uisrairha asi izēr̄hũmb̄o ri ida imangmang, awuri igbopukumb̄o umb̄o nggu ucucii ha, ubinkutsu Unum aděě adzipa umb̄o atsukuka.

²⁴ Umbi atsen abi Uyahuda awe ru nyaka abok ucucii uzaitun aki arhum, umb̄o aka agb̄er agbopuwe ake its̄erh nggu ucucii uzaitun akirak̄e umb̄o aka akau. Ak̄er̄e aba awu idzidz̄erhe, asi íghonga ru Unum aka ibvui adzipa abok ucucii ha umb̄o aka agb̄er, agbopa nggu ucucii ha umb̄o aka agb̄er ake!

Abi Uisrairha kishoo awuri ikpomb̄o ifif̄orh

²⁵ Umum isi ĩbeemum umbi aseī ri ida ihw̄eng abink̄e umb̄o aka aw̄ok, umbi angw̄ēm̄en nu anapum̄en, utsur umbi awembi abika abera atsi. Abi Uisrairha aděě iker itsi uts̄eku Unum aka is̄eng atsen abi Uyahuda awe ru imangmang ru unga.

²⁶ Nggee kishoo abi Uisrairha awuri ikpomb̄o ifif̄orh, ru nyaki its̄eng Arherhu-Num iki iḡor uḡe, <<Uwuku uf̄orh awuri idzeku Usihiyona, unga awuri itsũwe kishoo ikp̄ē id̄osu Unum ra am̄en Uyakubu.

²⁷ Ak̄er̄e ake awu ibibemuwemum ru umb̄o,

ivangye umum iki itsũwe arhimmbɔ.>>*

²⁸ Abi Uisrairha awu anggamtsak ru Isarhe Iyiki Ize, ru ugarha uwu ukpumbi, umbi atsen abi Uyahuda. Rimi hã umbɔ ana awu anernga aka abema ubinkutsu atsɛng atokambɔ.

²⁹ Ubinkutsu, Unum asi íyesuka izũwãye unga aka adzowe use atsɛyi abirabɛ unga aka atsu.

³⁰ Umbi aka asi iwembi abika adɔsu Unum, bɔr icɛɛ umbi aka ayɛi icicorhe ri itsi ida ididɔsambɔ.

³¹ Rimi hã, umbɔ awe abika asheri ididɔsa ngge itsú umbɔ ayɛi icicorhe ubinkutsu Unum aka adzaanga umbi icicorhe.

³² Ida ididɔsa anera kishoo itsu Unum akorhuwe umbɔ ru nyaka abi ugbor uzĩ, ngge itsú unga ama acorhuwe umbɔ kishoo.

Ikpikpoi ru Unum

³³ Ungaa adẽẽ amei iwe ru ubin Unum nu itsoi nu ihwihwɛngnga?

Ungaa adẽẽ ahwɛng abinke unga aka abee ikorhe
use adẽẽ adɛyiwe abinke unga iki ikorhe?

³⁴ <<Ungamɔ ahwɛng ifɛrhkɔ Uteijee?

Use adzowe unga itsũwã?†

³⁵ Ungamɔ aka adzowe ru Unum,
ngge itsú Unum afase unga?>>‡

³⁶ Kishoo abin adzeku Uteijee.

Abina kishoo amuna ru uboknga na awuri
ibvui azĩ ru unga.

Ikpikpoi iwe iyinga ugbagbaa! Iwerimi.

* **11:27** Àka anyã ikei: Uish 59.20,21; 27.9; Uiri 31.33,34. † **11:34**
Àka anyã ikei: Uish 40.13. ‡ **11:35** Àka anyã ikei: Uay 41.11.

12

Idem-Num iyi urhe

¹Nggee, umum ishōrhã umbi angwēmēn nu anapumēn, ri icicorhe iyi Unum, àka adzowe atsimbi ru nyaki idem-Num iyi urhe, iyiriyē iki iwu isaisar ni iwu ubin uku ububema ru Unum. Akere ha awu idzowe igōngmbi iyi idzidzerhe.

²Niba abeembi iferhkɔ iyi undan ukpirē idarhngge amēnmbi, bɔr àka aneke Unum afaruwe umbi awe abika afa ra amēnmbi. Mɔce umbi adēē ahwēngmbi abinkē Unum aka abema, ake awe aka aze akika abubema nu akika arhurhika.

³Ubinkutsu imimutayē umbɔ aka adzaa umum, umum igɔr ubēn unera ru umbi, inggē niba anyāngumbi atsimbi anangke iwiwembi, bɔr aka anyanga atsimbi uku kpengkpeng, ri imangmangyē Unum aka adzaa umbi.

⁴Umēn iwe ra agau arherhe ri iyora unying, kishoo agau ha awe ru itserke aweke,

⁵Rimi hã ru Ukiristo, umēn iwe arherhe, umēn iwe iyora unying, ubēn unera ru umēn awu ugau udaka.

⁶Izūwāyē umbɔ aka adzaa umēn iwiwengge, ru nyaki imimutayē umbɔ aka adzaa umēn. Izūwũ unera iba iwu iyiki isəm Arherhu-Num, neke unga atō itsernga uku kpengkpeng nggu imangmangnga.

⁷Iba iwu iyiki itō itser, neke unga atō itser. Ngge iba iwu iyiki imesuwe, neke unga amesuwe.

⁸Ngge iba iwu iyiki ifituwe, neke unga afituwe. Ngge iba iwu iyiki idzowe izūwã ra adaka, neke unga ayanga aboknga adzowe. Ngge iba iwu iyiki

ikpɔm anera, neke unga atsu amɛnnga. Ngge iba iwu iyiki igũ atorh, uneke unga agũ atorh anera nu itɛnamɛn.

Ibibema

⁹ Awu ufang ibibema iwu iyi idzidzerhe. Àka akpɛɛ ubin uku ubewe, bɔr àka akpɔm ubin uku uze.

¹⁰ Àka adzowe atsimbi ra adɔka ri ibibema. Àka adzowe imor ra adɔka anangmbi atsimbi.

¹¹ Niba aghɛrhumbi ighɛrha, bɔr àka atsu amɛnmɛi akarhãrhã atɔ itser Uteijee.

¹² Àka agɔm anggɔm ri ifosa, àka abima ra ayetnummbi, àka afɛn-Num ubɛn ivang.

¹³ Àka agasha abinmbi nggu abika adɔsa abika abubee. Àka ayɛi atsen nggu aboka avaa.

¹⁴ Àka atsuke idorh ra abika ayɔm umbi, àka atsuke umbɔ idorh, niba atsukukumbi umbɔ ikpo Unum.

¹⁵ Àka agɔm anggɔm nggu abika agɔm anggɔm, àka aciu akpe nggu abika aciu akpe.

¹⁶ Àka aseɪ uku ughwɔɔw nggu adɔka. Niba aberumbi itsi, àka awe awɛrhɛ atsũwã. Niba anyanga atsimbi awɛmbi abi isarasu anangmbi abɔɔ.

¹⁷ Niba afaimbi iki ibewe nggu iki ibewe ru ubɛn unera. Àka angwɛdzɛn na akorhe ubin uku urhika ra asu anera.

¹⁸ Iba imɛngge, àka abee iseɪ uku ughwɔɔw nggu ubɛn unera.

¹⁹ Umbi awɛrhamum, àka niba afaimbi, àka aneke Unum afai ra avɔmnga, ubinkutsu ri itsɛng

Arherhu-Num Uteijee agor uge, <<Ififai iwu iyi-mum, umum iwuri ifai.>>*

²⁰ Itseng Arherhu-Num ikɛi igor igɛ,
 <<Unggamtsakngo aba agũã imerh,
 ungo udzowe unga ubingha,
 unga aba agũã ugõ amẽ,
 ungo udzowe unga ubin unga ahwa.
 Ikorhe rimi, ungo uwuri ipfumuwe unga akãã
 urha ni itsinga.>>†

²¹ Niba uneke iki ibewe inangge atsimbi, b̃or àka anang iki ibewe nggu iki ize.

13

Idɔsa abi ijee

¹ Awu ufang uben unera adɔsa arherhe abi ijee, ubinkutsu awu Unum angwẽ ijee kishoo. Ijeeyɛ iki iwe, awu Unum angwẽ.

² Ngge itsu, uwuruwi aka akpẽẽ idɔsa arherhe iyerhe, akpẽ idɔsa abin Unum aka atsu, abika akorhe rimi akowe uvau ra atsimbɔ.

³ Ubinkutsu ayerhe asi iwembɔ ubin iwei ra abirabɛ aki ikorhe uku urhirhiki, b̃or abika awu ru uvau. Ungo ubeengo neke igũ iwei abi ijee? Ukorhu ubinkpi uku urhika, umbɔ awuri ikpoi ungo.

⁴ Umbɔ awu ugãrhũ Unum uwuku ukorhuwa ungo iyiki ize. B̃or ungo uba uwu uner uvau, ugũ iwei, asi iwea ibem umbɔ aka akpɔm ikon iki ider. Umbɔ awu agãrhã Unum, awu ru ubokmbɔ avɔm Unum aka atsuafer, akowe ufai ru uner uvau.

* **12:19** Àka anyã ikɛi: Iva 32.35. † **12:20** Àka anyã ikɛi: Uny 25.21,22.

⁵ Nggee, azea umbi adɔsa abi ijee, asi iwea itĩ avəm Unum ukpekũ, bɔr ri iferhkɔmbi ishingge ru uvau.

⁶ Akεε ha atsu umbi afai ikirbi abĩ, abi ijee awe agārḥã Unum, aka adzowe undzumu ivangmbɔ ri itser iyerhe.

⁷ Àka afase ubɛn unera uverhnga. Ngge iba iwu uverh ikirbi abĩ, àka afai ikirbi abĩ. Ngge iba iwu uverh abinkε umbi aka abemi idzowe, àka adzowe. Ngge iba iwu idzowe imor, àka adzowe.

Ibibema, unuma uku uyokpɔ

⁸ Niba angwẽmbi uverh unera, bɔr uverh ibibema ukpekũ, ukpɔ uwe uverhkpi umbi aka asi ífai amaambi, ubinkutsu, uwuku ubemu undɔkanga adɔsi Íkpem.

⁹ Ikpem hã iki igɔr igε, <<Niba utomungo-dak, niba uferɔ unera, niba uverpɔ ivɛu, niba ugũo unyẽẽ ubin unera,>>* nu ikpem iyɔɔ iki iwe. Ngge itsuifer ri ikpem iyεε iyiki igɔr igε, <<Ubemu udɔkango ru nyaka ungo uku ubemu itsingo.>>†

¹⁰ Uba ungo ubemungo adɔka, ungo usi ítsu umbɔ agbambɔ. Nggee ibibema itsuifer Íkpem.

¹¹ Awu ufang umbi akorha akεε ha, umbi ahwengmbi ivanga iki iwengge umbi aka izir ru urhɔ. Ubinkutsu ivang iyiki ifərḥ umɛn iki iyo inangge ivangyε umɛn iki inggbaashia iwe ru imangmang.

¹² Utsuu uku uwuri imaakpɔ, unum ukpuku ufərḥ uku abɔr ukunjiir ru ukpee usar. Nggee àka

* **13:9** Àka anyã ikei: Idzi 20.13-15,17; Iva 5.17-19,21. † **13:9** Àka anyã ikei: Urha 19.18.

atsimuwe itser uzĩmbi ru nyaka atorha arhim, na atsim abin iwa aki irhirhang.

¹³ Umen ikorha abin aka arhika, ru nyaka abika aseĩ ri irhirhang unum, asi iwea abika ahweshababini use abin arhim akoo, asi iwea abĩ afĩrhã, use iyiki itãrhã ibee igũiben iyiki ishera atsa, use ifuw nu unyẽẽ.

¹⁴ Nu ngge iki iwe rimi, aka atsim Uteijee Uyesu Ukiristo ugẽẽ atorho aka afa, aka niba awembi ra amen aki arhim aka idarh umbi ri ikponangge.

14

Idzin adaka

¹ Aka ayeyi unerwi imangmangnga iki isi ikernge, niba awembi ru uning nggu unga ri itsi ubinkpi unga aki ikaiferhko.

² Imangmang uner uwoo ibemuwe unga agha abina kishoo, bor uner uwoo imangmangnga iki isi ikernge, agha ayerhe ukpekũ.

³ Unerwi aka agha abina kishoo awu ufang unga niba ayeyinga uwuruwi aka asi ighaa, nu unerwi aka asi ighaa abina kishoo awu ufang unga niba akwẽerka uwuku ugha abina kishoo, ubinkutsu Unum aka ayeyisa unga.

⁴ Ungo ugburh ungamo ungo uku itsu uvau ru ugãrhũ uner uwoo? Uteiyanga awuri idẽẽ atsu unga agba use atsu unga anang. Nggayẽ Uteijee awuri idẽẽ atsu unga ananga.

⁵ Uner uwoo aka isaka anyã unum ukpoo unangkpoo inum iyoo, inyĩnyã uwoo inuma kishoo iwu ubina unying ru unga. Uben unera adẽẽ aker ru ubinkpi unga aka ahweng.

⁶ Unga uwuku unyã unum ukpɔɔ uwu undzuma ru unga, akorhe ri imor Uteijee. Unga uwuku utãi ijuε, atãi ri imor Uteijee, ubinkutsu unga atar uwεε ru Unum, nu uwuku ugha uben ubin, akorhe ri imor Uteijee na atar uwεε ru Unum.

⁷ Unera asi ídēē abeka ri iyike itsinga ukpekũ, ikei asi ídēē akpea ri iyike itsinga ukpekũ.

⁸ Uba umen ibibek, umen ibek ri idzowe imor ru Uteijee, umen iba ikpikpe, umen ikpe ri idzowe imor ru Uteijee ha. Nggee, umen iba ibibek use akpe, umen iwu abi Uteijee ha.

⁹ Akεε ha atsu Ukiristo akpe na abvui awu ru urhε, ngge itsú unga awu Uteijee abika akpukpe nu abika abubek.

¹⁰ Ungo, mɔce, awu use utsu ungo utsu uvau ru ungwẽmbi use unapumbi? Awu use utsu ungo ukwεete ungwẽmbi use unapumbi? Ubinkutsu kishoo umen iwuri idēē ra anang isei Unum uwuku uvarhuwa arherhamen.

¹¹ Ri itseng Arherhu-Num Uteijee agor agε,
<<Umun iyirh nggu ibibekmum,
uben utsurhu uwuri irhupa ra asumum,

uben arhem awuri irherhukpɔ ru Unum.>>*

¹² Nggee, uben unera ru umen awuri ivarhunga irhε abinke unga aka akorhe ri ibibeknga ra asu Unum.

Niba utsukɔ ungwẽmbi ubin ikwer itok

¹³ Nggee umen ineke itsu avau ra adɔka. Nu ngge iki iwe rimi, uben unera atsu amennga niba awea utarh ukpuku ukwer itok use ubin ukpɔɔ uku uvina ru utsĩndĩ ungwẽmbɔ use unapumbɔ.

* **14:11** Àka anyã ikei: Uish 45.23.

14 Umum ihwɛng ugɛ ru Uteijee Uyesu ubingha ushikpɔ ukpuku usi isarkpɔ. Bɔr unera aba agɔr ugɛ ubin ukpɔɔ usi isarkpɔ, iwe ru unga ubin hã uku usi isarkpɔ.

15 Ungo uba udakuwe amɛn angwɛmbi ru ubinkpi ungo iki igha, ungo usi ikorhungo amɛn ibibema. Utsur ubinghakpi ungo iki igha udakuwe ungwɛmbi use unapumbi uwuruwi Ukiristo aka akpe ru unga.

16 Niba uneke ubin uku uze ri inyinyãngo, umbɔ anyã ukpɔ uwe iki ubewe.

17 Iyɛrhe Unum isi iwengge ighigha nu ihwihwa, bɔr iwu irhirhika, nu ididɔɔr, nu igũiben ri Ipfu Isarsatangge.

18 Ubinkutsu ubɛn unera uwuku utɔitser Ukiristo ru utsĩndĩ uwurɛ, Unum nu anera awuri ibemumbɔ unga.

19 Nggee umɛn idɛɛ iker ri ikorha abinkɛ aka ikũwã ididɔɔr ni ifita adɔka.

20 Niba adakukumbi itser Unum ra arherhe abingha. Abingha kishoo awu asarsatake, bɔr asi izea unera agha ubin uku itsu ikwɛr itok ru uwɔɔ.

21 Azea ungo niba utãingo ijue, use uhwaɔ adɛ use ukorhe abina akɔɔ aka itsu ungwɛmbi use unapumbi agbaigba.

22 Nggee ungo uba uweɔ ri imangmang ra akɛɛ ha, ungo ungwɛ ake ra amɛnngo nggu Unum. Idorh iwu iyi uner ha amɛnnga aka asi itsuke uvau ri itsinga.

23 Bɔr unerwi aka acang, aba aghaa ubin hã unga aka acang, unga aka agba uvau nukpɔ. Ubinkutsu ighighanga ishingge ri imangmang, nu

ubɛn ubinkpi uku ushikpɔ ri imangmang uwu arhim.

15

Uneke ungwɛmbi agũiben ungo

¹ Umɛn abika aker ri imangmang, imɛngge umɛn itsã imor abirabɛ aka asi ikermbo, ni ineke igũiben atsimɛn.

² Ubɛn unera ru umɛn atɛne amɛn udɔka ru iyiki izeyɛ iki idzin unga.

³ Ukiristo asi ikorhunga abin itsinga, bɔr ru nyaki itsɛng Arherhu-Num iki igɔr ugɛ, <<Urhena ukpu abika arhena ungo ugba ri itsimum.>>*

⁴ Ubɛn ubinkpi umbɔ aka atsɛng isha, atsɛng ru ake amesuwa umɛn, ngge idarh umɛn ru ibibima nu ififita itsɛng Arherhu-Num umɛn ima iwe ru ifosa.

⁵ Neke Unum uwuku udzowe ibibima nu ififita adzaa umbi amɛn aka agbopi itsi nggu adɔkambi ri idɔsu Ukiristo Uyesu,

⁶ ngge itsú umbi ama akpoi Unum nu Utɛ Utei-jeemɛn Uyesu Ukiristo nggu amɛn unying nu angwĩmbi unying.

⁷ Àka ayɛi adɔka, ru nyaku Ukiristo aka ayɛi umbi, nu umbi atsu ikpikpoi ru Unum.

⁸ Umum idɛyiwa umbi ugɛ Ukiristo awu uner itser ra abi Uyahuda ngge idɛyiwa ugɛ Unum awuri ikorhunga ubinkpi unga aka arherhe, na akorhunga ibibemuwe unga aka abemuwe atokambɔ.

* **15:3** Àka anyã ikɛi: Amb 69.9.

9 Ngge itsu atsen abi Uyahuda akpoi Unum ra atorhnga, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igər uge,

<<Umum iwuri ikpoi ungo ra ateu atsen abi Uyahuda,
umum iwuri itsusa abom ru itsokngo.>>†

10 Ikei, ngge igər igε,

<<Àka agũiben umbi atsen abi Uyahuda, nggu an-
ernga.>>‡

11 Ikei igər igε,

<<Àka akpoi Uteijee ha, kishoo umbi atsen abi Uyahuda,
na atsusa abom ru unga, kishoo umbi an-
era.>>§

12 Ikei Uishaya agər agε,

<<Unang Ujesse uwuri ikũ udzeka,
uwəə aka iso agha iyərhe abĩā kishoo,
atsen abi Uyahuda awuri ifosa ru unga.>>*

13 Unum uwu ifosa ama atsuka umbi igũiben kishoo nu ididəər ri imangmangmbi ru unga, ngge itsú umbi awe ru afosa irheirhe ri ijee Ipfu Isarsa-tangge.

Itser Uburhu ra atsen abi Uyahuda

14 Umum nibikami ĩbemumum uge umbi angwēmən nu anapumən, umbi awembi ra amən aka aze akarhārḥā. Umbi adzuma awembi ri ihwihweng na adēē amesukumbi adəka.

15 Umum iki itsengamum umbi ra awiya nu abina akəə, umum iyituwa ake ru umbi ikei.

† 15:9 Àka anyā ikei: 2Usm 22.50; Amb 18.49. ‡ 15:10 Àka anyā ikei: Iva 32.43. § 15:11 Àka anyā ikei: Amb 117.1. * 15:12 Àka anyā ikei: Uish 11.10.

Umum ikorha akere ubinkutsu Unum adzaa umum imimuta

¹⁶ ngge itsú umum iwe uner itser Ukiristo Uyesu ra atsen abi Uyahuda. Umum itō itser iyi uner uwuku udzowe idem-Num ri idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Unum, ngge itsú atsen abi Uyahuda awe idem-Num iyi Unum aka ayei, iyiriyē Ipfu Isarsa-tangge iki itsu ngge isar.

¹⁷ Nggee umum ikpoi itsermum iyi Unum ubinkutsu umum itōwe ngge ru Ukiristo Uyesu.

¹⁸ Umum idēē ikeramēn irherhumum ubin ru ubinkpi Ukiristo ukpekū aka akū umum akorhe ri idarh atsen abi Uyahuda umbō adōsu Unum ra arherhamum nu ikikorhe,

¹⁹ ri ijee atsar nu abin idzeu, ri ijee Ipfu-Num. Ngge udzur ru Urusharhima umum iki ikore izī Uirhirikum, umum iki idūwū Isarhe Iyiki Ize ha iyi Ukiristo.

²⁰ Ibibemamum niyō umum idūwū Isarhe Iyiki Ize ra anangke umbō aka asi ihwengmbō Ukiristo, utsur umum idzinmum ni itsi anangke uwōō aka atsu atarh idzin.

²¹ Nu ngge iki iwe rimi, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igor uge,

<<Abirabe umbō aka asi ideyikumbō umbō awuri inyāmbō,
nu abirabe aka asi igūmbō awuri ihwengmbō.>>†

²² Akere ha atsu idikunga irheirhe umbō aka akēnmbō umum ība ru umbi.

Uburhu abee izī iyepa Uroma

† 15:21 Āka anyā ikei: Uish 52.15.

23 B̄ar ic̄er̄e ananga aka ashike ru umum iki it̄s̄ itser ra ab̄i ak̄er̄e, ikei aka adera im̄eka irheir̄he umum iki ibee iyepa umbi.

24 Umum ibee ikorhe rimi ivangȳe umum iki iz̄i ab̄i Asbaniya. Umum ifosi iba iyepa umbi ivangȳe umum iki it̄nḡ ni ibee umbi ayika umum ru uz̄ēr̄h̄āmum ngḡo ha, ība imaamum igūiben umbi ukunjiir ni it̄nḡ.

25 Ic̄er̄e, umum iwe ru uts̄ind̄i uku uz̄i Urusharhima ri itser iyiki iyike abika ad̄sa aka awe um̄o.

26 Abika ad̄sa ru Umakidoniya nu Uakaya agūiben idzowe izūw̄a ayike atsūw̄a ra aner Uteijee ru Urusharhima.

27 Agūiben ikorha ake, anyanga ngge iwu uverh ru umb̄o. Ubinkutsu atsen abi Uyahuda aba akpomb̄o ugau idorh iyi Unum nggu abi Uyahuda, umb̄o awemb̄o ru uverh umb̄o aka ifai abi Uyahuda idorh abin upfung.

28 Nggee umum ība imaamum itser iȳer̄e ni it-suke umb̄o akpomb̄o iyiyike ha, umum iso iz̄īmum Asbaniya ni iyepa umbi ni it̄nḡ.

29 Umum ihw̄eng uḡe ivangȳe umum iki iba ru umbi, umum iwuri ikūw̄a umbi undzumu idorh iyi Ukiristo.

30 Umum ish̄ōrh̄a umbi angw̄ēm̄en nu anapum̄en, ru ubok Uteijeem̄en Uyesu Ukiristo nu ri ibibemu Ipfu-Num h̄a, àka ats̄i ubokmbi ayika umum ri itit̄w̄āmum ri if̄ena-Num ru umum.

31 Àka af̄en-Num uḡe umum ima ikpo ishish̄ōr̄ ra abok abika asheri imangmang ru Uyahudiya, ikei itsermum ru Urusharhima uwe ubin ukpuku uyuyei ra abika ad̄sa ha aka awu um̄o.

³² Nggee Unum aba abemunga umum ĩba ru umbi nggu anggɔm ni iwosha nggu umbi.

³³ Unum uwu ididɔɔr ama awe nggu umbi kishoo. Iwerimi.

16

Undzumu ighwe

¹ Umum idɛyiwa umbi unapumɛn Ufibi, awu udikin ru ikikɔng abika adɔsa ru Ukankiriya.

² Umum ibee umbi ayɛi unga ri itsok Uteijee ru utsĩndĩ uwuku uze uwuruwi umbɔ iki iyɛi abika adɔsa na ayike unga ra abinkɛ unga aka abee umbi akorhe, ubinkutsu unga ayikuka anera arherhe nggu umum.

³ Àka aghwe Ubiriskirha nu Uakirha awɛrhi itsermum ru Ukiristo Uyesu.

⁴ Umbɔ atsu atsimbɔ ru uver akpe ru ubokmum. Asi iwea umum ukpekũ itar uwɛɛ, bɔr kishoo abika adɔsa ra atsen abi Uyahuda atar uwɛɛ ru umbɔ igambɔ.

⁵ Àka aghwe ikikɔng abika adɔsa ri iyambɔ.

Àka aghwe Uabainita, uwuku ugbaashia akɔrh Ukiristo ra abĩ Uasiya.

⁶ Àka aghwe Umaryamu, uwuku utɔwã umbi itser akarhãrhã.

⁷ Àka aghwe Uandaraniku nu Uyunuya, abi Uyahudamɛn, abirabɛ umbɔ aka abow umbɔ ru ugborzĩ nggu umum. Umbɔ awu abirabɛ umbɔ aka ahwɛng ra abi itser Uyesu, awu umbɔ agbaashia ru umum ri iwe ru imang-mang ru Ukiristo.

- ⁸ Àka aghwe Uamfirhiyatu uwu umum iki ibema ri itsok Uteijee.
- ⁹ Àka aghwe Urbanus, uwerhi itsermen ru Ukiristo, nu uwerhamum Usitaki.
- ¹⁰ Àka aghwe Uafarhi, uwuruwi umbò aka aviri irhirhikanga ru Ukiristo iwe idzidzerhe.
- Àka aghwe aner iya Uaristoburhu.
- ¹¹ Àka aghwe Uhirudiya, Uyahudamen.
- Àka aghwe abi iya Unarkisu, abirabε aka adosu Uteijee.
- ¹² Àka aghwe Utirayifina nu Utirayifusa, akatsεrh ha abika atō itser Uteijee akarhārḥā.
- Àka aghwe uwerhamum Ufarsi uwuruwi aka atēwā ri itser Uteijee.
- ¹³ Àka aghwe Urhufò, umbò aka aseng ri itsok Uteijee, nu uyanga aka awu uyamum ikēi.
- ¹⁴ Àka aghwe Uasinkiritu, nu Ufirhigona, nu Uherme, nu Upaturoba, nu Uharma nu abika adosa aka awu nggu umbò.
- ¹⁵ Àka aghwe Ufirhorhogu, nu Uyurhiya, nu Uniriyu nu unapumbò, nu Uorhimfa, nu kishoo abika adosa ha aka awu nggu umbò.
- ¹⁶ Àka aghwe adoka nggu ighwe ibibema.
- Kishoo ikikang abika adosu Ukiristo aghwe umbi.
- ¹⁷ Umum ifituwa umbi angwēmen nu anapumen, àka akpòm amēnm̄bi nggu abika akū igigau ru umbi na atsu umbi akwēr itok ru atšindīm̄bi ru imesayε iki iwiwengge nggu iyimbi aka ayēi.
- Niba akhapumbi ru umbò!
- ¹⁸ Ikpū anera aberε asi itōmbò itser Ukiristo

Uteijeemen, adosu ubinkpi amenmba aka abee. Ri itonga angwimba nu igberangwi ukpoimba iki irhem abika aguna umba, abika aguna umba awu awakaci.

¹⁹ Uben unera aka agua isarhe ididosambi, ngge itsu undzuma anggammum ru umbi, bar umum ibee umbi asarasu ra abin aka aze, na awe abika asheru uvau ra abin aka abewe.

²⁰ Unum uwu ididar asi idarhunga na ajangu Ushaitan atsu ra andaidakmbi. Imimutu Uteijeemen Uyesu ima iwe nggu umbi.

²¹ Utimoti, uwerhi itsermum, aghwe umbi, rimi ha Urhushiyu, nu Uyason, nu Usosifata, abimen abi Uyahuda.

²² Umum Utartiyu, uwuku utseng ubvur uwure, umum ighwe umbi ri itsok Utejee.

²³ Ugayu, uwuku uyei umum ri iyanga, umum nu kishoo abika adosa iki iguiben ri iyaa, ighwe umbi.

Uarasta, uwuku ungewe abin itser utepa, nu ungewemen Ukwartu aghwe umbi.*

²⁵ Aka akpoi Unum uwuruwi aka adee atsu umbi aker ru ubok Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu Ukiristo umum iki idzowe. Isarhe iyere umba awake isha rim33,

²⁶ bar icere aka aku adzeka ra awiya ru ubok itseng abika asom Arherhu-Num. Unga atsu akere ngge itsu abi3a kishoo awuri awe ru imangmang na adosa unga.

* **16:23** Abvur akoo aki itseng abok aki isha agerke ikei uge, *24 Neke imimuta Uteijeemen Uyesu Ukiristo iwe nggu umbi kishoo. Iwerimi.*

²⁷ Uzĩ ru Unum uwu itsoi uneke ikpikpoi iwe ru
ubok Uyesu Ukiristo ugbagbaa! Iwerimi.

Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya
Duya: Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya (New
Testament)

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Duya)

Translation by: Dũya Development Association

Contributor: SIL Nigeria

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 May 2025 from source files dated 8 May 2025

3ccd0531-8578-54e4-a023-62d4592e4b27